

Grind.

Míðvikudaginn seinasta varð funnin grind, ið ríkin varð inn á Vestmanna. Nú er tað at siga, at grind ikki sleppur væl út aftur av hesari hvalvág, men ikki eydnast altíð so væl at drepa hana, sum allir grindamenn ynskja.

Drápið skuldi vera heilt óðiligt. Ein hópur av bátum — 11 í tali — smýðraðust, og menn og hvalir vóru hvørt um enn at siggja flótandi á sjónum.

350 hvalir komu til skiftis, men ikki meir enn 2 skinn uppá bátin. Ein stórir partur av Grindini fór fyri skaða. Skaðin var ca. 3000 kr.

Mikkel Ræv og Moppen.

Det var en Sommer, at der var en gammel kobeahavnsk Frøken med sin Moppe i Bøseg hos os.

En Dag var hun gaaet ud at spadserere i den nærliggende Granskov og Moppen tog sig af og til en Afstikker ind mellem Granerne. Bedst som hun gaa og læser i en Roman, hører hun sin kære Moppe hyle, som havde den en Kniv i Halsen, og et Øjeblik efter hørte hun Grænen ved Siden af sig knage. Og ud farer Hun, fulgt lige i Hælene af en Ræv.

Det havde været ude med Moppen hvis den ikke havde faaet Øje paa sit Tilflugtsted i enhver Fare — Frøkenens Kjole og Skørt. Der smuttede den ind.

Men saa forblev paa Ræven paa sit Bytte, at han sikkert var roget samme Vej, om han ikke havde afpareret hans Angreb med sin Parabel, idet han i det samme kylede Bogen i Hovedet paa ham. Samtidig udtødt Frøken nogle Hvin.

Det bragte Mikkel til Eftertanke. Han gjorde omkring og forsvandt i Skoven.

Den arme Moppe var halvdød af Skææk, og Frøkenen gik aldrig ud mere uden at have sin elskede Moppe i en Snor.

Føroya Løgting 1928.

Hósdagin 2. august.

Læðkan av farmagjaldi fyrí útftning av gróti.

P. M. Dam legði sakina fram. Greiddi hann frá, hvussu menn høvdu arbeið við grótsakini og sett stórar vónir til hana. Men hitt stóra farmagjaldið stóð sum ein doyvari á arbeiðshugnum fyrí sakarinnar frama. Er tað tí ein skylda Føroya Løgtings, at royndu at fáa bót her. Løgtingið er jú størsti partnari í P. f. Skipafelagnum Føroyar og kann tað tí so frálíka væl taka sær um reiggj her og fáa farmagjaldið leðka ella kanska ganga við til at flyta grót frá royndarbrotum, smærri ella stórrí, fyrí einki, um tað skuldi fallið soleiðis, at gróthogggingin í fyrstuni skuldi borið seg illa. Her ræður um at seta skjótulá, óna ræurnar, at fáa brýarð.

Effersee segði seg, at hava haft hug at framt grótsakina. Hevði hann kortini ikki so góða trúgv til grótið á Tvoroyri. Hann meinti at henda sak mátti júst var torvandi at koma til tingis við, tí hann ivaðist ikki í at Skipafelagið av sær sjálvum vildi leðka farmagjaldið eftir ynski. Men tað sum tað fyrst ráddi um, var at fáa felag í lag til stóðríf, so kundi ein tala um farmagjaldið. Hann helt tað vera skeið at fyrigigla fólki nakað, sum ikki helt stíkk.

P. M. Dam var fegin yvir, at harra Effersee var hugaður fyrí grótyrissakini. Men hann loyði sær annars at halda fast við, at landsins kosnu menn royndu at fáa burtur allar meinbogar fyrí frambrúð. Hann mælti tí eina

ferð til, at lógtingið fekk skipað farmagjalds-purningin soleiðis, sum sokið er eftir. Her var einki fyrigigla fólki.

Kol- og leirvirki á Tvoroyri.

P. M. Dam greiddi frá hvussu vorðið hevði verið við kolvirki í Suðuroy. Tað hevði ikki lónt seg. Vansin var kanska, at ikki hevði verið skipað fyrí við nóg miklum skili. Nógvir konir menn hildu, at leir- og kolvirki høvdu nóg betri líkindi at bera seg, vísti hann til, hvussu stóran týðning leirvirki hevði í øðrum londum t. d. í Svearíki og Týsklandi. Tá nú konir menn hava hildi, at leirurin her er í stórri nógð og líka góðum «kvaliteti», so er her ein stór uppgáva hjá tingi at fara undir. Í Svearíki arbeidast t. d. 6000 arbeidarar í einum leirvirki. Kundi leirvirki sett á stovn sum ein landasak, var tað honum óneyðugt at meta tann týðning, tað vil hava. Hann mælti tí tinginum at fara undir hesa sök við ídni.

Effersee segði sakina ikki vera fremmenda. Leirurin hevði verið undirsoktur av vit-skaparmonnum. Hann hevði ikki tær bestu vónir til, at her lá ein «møguligheit». Men um tað skuldi hann annars ikki siga stórt. Hann helt, at tað fyrsta, ið teir, ið lagt høvdu sakina fram høvdu at gera, var at undirsokja, hvat ið gjort var. Ein átti ikki at geva fólki tað «inntryk», at her var nógð at vinna, lá tað ikki var tilfelli.

P. M. Dam segði, at sakin júst var reist til undirsokingar. Hann vildi tí takka harra Effersee fyrí um hann gav síni ráð og sína vilan til at fremja málið.

„Ísvirki“ á Tvoroyri.

P. M. Dam greiddi frá hvussu allir menn vóru frammi um feskiskasolu, og hvussu teir settu stórar vónir til hana, sum bjargtíðina fyrí heimafiskiskapinum í Føroyum, sum nú var illa farin.

Felagið «Enigheden» á Tvoroyri hevði eisini hugsað um hetta mál. Tað hevði gjørt orð til lív við, at hava fingið skipað og fyrireikað hagar, at álvura kann gerast á at byggja tað fyrí feskiskasoluna neyðturviliga ísvirki. Statur og kommunu, fiskarar og arbeidarar eins og aðrir, t. d. «Frysings Compagnie» høvdu tíkið við hila í hesu sak. Men hon er stór, tað skulu peningar, nógvir peningar til. Arbeidarar, fiskarar og allir Føroyingar hugsa óivað soleiðis: Føroya lógting má vera við, um tað kreyst og er neyðturvandt. Tað trýtur fyrí at fáa endarnar at rokka saman, sjálvt um statur, «Enigheden» og aðrir privatir vera við. Heilir tí «Enigheden» á herðar tings, at stýja hetta framtak, ið av sonnum er ein landasak, tí her takast allir við, fiskarar, reidarar og keypmenn: Ísur og agn til sluppurnar og móguligleiki fyrí at kunna fiska eisini um heystið og veturin við sluppunum og annars somu vilkor sum fyrí fiskararnar. Hann mælti sakina í fíggiarnevndina.

Effersee helt hetta vera stóra sök. Men her var so ómetallig nógð at taka í «betraktning». Hann hevði arbeitt nóg við sakina. Tað fyrsta, ein hevði at sláa fast, var, at fiskur var at fáa, hvussu fram skuldi farast við handfaringini av fiskinum, soluni o. s. fr. Hvør vilt tað er heldigast at byggja á kooperatíonsgrundarlag, skal eg ikki útala meg bestemt. Kooperatíonin

hefur víst seg í mongum at vera góð í Danmark, men her er tað ódrívis, vit eru ikki so langt komnir. Ein forretningsmaður má til at standa á odda. Hann vildi annars vera við til at gera fyrí sakina tað, hann kundi. Men her mátti fyrst farast grundiga fram.

J. H. Poulsen tók eisini undir við málinum, men tráði ikki sluppurnar kundi nýtast, tað kom at gúða mest «innstaleradum» bátum. Hann helt annars Havn vera betur at byrja við og lá meiri «centralt».

P. M. Dam takkaði teim tveim talarum, at teir sum heild tóku undir við hesu stóru sök. Sjálvandi mátti farast rætt fram. Teir har suðuri høvdu tí vent sær til allar konar menn, ið teir høvdu kunnað fingið fætur á, bæði í Danmark, Englandi og Týsklandi. Ottesens frystingarháttur vóru menn á einum máli um, var hin besti. «Enigheden» hevði fingið teir menn, sum høvdu einarætt til henda frystingarhátt. «Frysings Compagnie» átti alla áðanann frá royndum við ferskiskasolu, tað var tí eitt veldugt fluss og fyrimunur at hava teir við. Menn vóru sjálvandi einigir í tí, at bæði skipunarlaga og keypmannslaga seik megu fást tær bestu kreittir — og so vóna vit, at landið fær gagn og sóma av hesum framtaki.

Víðvíkjandi at Havnin er betur pláss at byrja í, er til at siga: Suðuroyingar fiska trójungin av ollum fiski í Føroyum og júst um tað tíðina um heystið og veturin, tá ferskiskaprisir eru bestir; har eru flestir motorbátar og sluppur, har er sakin reist og fyrireikað bæði víðvíkjandi havnaviðurskiptum og felagsskipan.

Í Havn er eingin havn, eingin samarbeið felagsskipan at reisa hesa sak á kooperatíonsgrundarlagnum. Og víðvíkjandi at koma frá øðrum bygdum at selja fiskin, verður tað óivað soleiðis, at ikki teir veiðandi bátarnir koma at sigla hvorki til Havnar ella Tvoroyri, men til at flyta fiskin má ein serligur bátur — og tá so er, liggur minni á, um ferðin er ein ella tveir fjórðingar longur burtur.

Tirsdagin 7. august.

Roknskapur fyrí Trøngisvágs havn.

J. H. Poulsen bar málið fram, og har hann var við havnalógina av 1913, ein lóg, sum ríkisstýrið hevði víðst snt til at broytt fyrí Føroyar, men tess vegna at lógtingið setti seg ímóti hesum, var tað ikki gjort.

Her fylgir roknskapur fyrí havnina á Tvoroyri fyrí 1927, og hevur amtmáðurin gjørt áfímming, sum ikki eru so heilt smár. Tað vísir seg, at sóknarstýrið hevur nýtt peningar, ið inn eru komnir í havnakassan, tí ymisk onnur mál, t. d. at byggja kólhus og umvøling av bryggjunni, uttan at tað hevur verið góðkent. Tað fellur heldur undarliga, tí havnin á Tvoroyri gevur jú eitt hampuligt yvirskot, at peningurin verður nýttur til mangt annað, sum sóknarstýrið ikki hevur rætt til at lata havnapeningin til. Her eru uppførðar 20.000 kr. til pábot, uttan at tað fylgiggjork nakað yvirslag. Amtið hevur tí ikki vilja góðkent hetta roknskap, sum heldur ikki er reviderað, og hevur hann givið sóknarstýrinum fyrí Fróðbjar-sókn ávaring um hetta. Sóknarstýrið hevur blanda saman havnapeningin uppí hin kommunala peningin. Ikki hava teir góldið rentur og avdrátt til statin, 23.000 krónir. Umvøling

og nýbyggingar hevur tikið nógvan pening. Ein stórir postur nevnist: Anskaffelse af Inventar.

Í roknskapinum 1925—26, hevur havnin tó haft eina inn-tøku um 30.000 kr., so havnin átti at borið seg og borið seg væl, um har hevði verið meiri reidiliga framfarið. Tingmenn eiga tó gjolla at kannað hetta roknskap.

Fyrí «sina egnu rokning» helt J. H. Poulsen fram, at Løgtingið má gera við havnirnar í Føroyum soleiðis, sum gjort var við kirkjurnar. Eins og vit hava koyrt allar kirkjurnar í ein kassa, so mega vit eisini koyra allar havnirnar í ein havnakassa. A henda hátt kann tað skapast ein balansa. Tí sjálvsagt er, at í teim góðu handils- og trafikplássum, sum t. d. í Vági og Trøngisvági, vilja havnir koma at standa seg væl, meðan havnir í smærri plássum, har handilsviðurskiptini ikki eru so góð, og trafikurin minni, kanska ongantíð vilja standa seg. Tó er tað neyðugt, at havnir koma so víða um sum móguligt, serstakliga í teim plássum ið nevnsi fiskaripláss. Men fyrí at eisini tey smáu fiskiplássini, skulu kunna fáa tær havnir og lendingar, ið kreivast, mega allar havnir koma í ein kassa, eins og gjort varð við kirkjurnar.

Í ár eru javnaðarmenn komnir inn á ting, og eg havi altíð verið javnaðarhugaður, og meini at henda skipanin, sum eg her havi fyriligið, fer at ganga nær tí, sum javnaðarhugsanin miðar ímóti. Eg vil tí vóna, at javnaðarmenn taka undir við mær, soleiðis at havnakassin verður felags fyrí all landið, og lógtingið hevur umsjón við ollum havna-byggingum. Løgtingið stendur jú sum garantur, so hetta eigur at ganga av sær sjálvum. Talarin tók aftur til orða, at hann var ein praktiskur socialistur. Beindi sakina í eina serstaka nevnd.

M. Samuelsen: Eg hevði hugsað mær til, at henda sakin fór í ta kommunalu nevndina, men eg vil ikki ganga ímóti tí innkomna uppskoti, kundi eisini hugsað mær tann orðningin, sum orðforarin vísti á, líkasum gjort varð við kirkjurnar. Eg eri ikki javnaðarmaður, men okkara flokkur vil siggja við rættferðigum eygum uppá henda spurningin, sum vit altíð eru vœnir til. Men eg eri ikki «ílhengar» av tí orðningi, sum orðforarin fyrisker.

Winther: Roknskapurin er ikki góðkendur, og V. B. V. er, sum eg skilji, nakað kritisk. Eg veit ikki, hví teir lokalu gransk-ararnir ikki hava reviderað roknskap, tí so vildi tað falli lættari. Roknskapurin er heilt ógreiður, og tí heilt ringur at fáa skil á.

Dam: J. H. Poulsen skýrt til, at javnaðarmenn skuldi taka undir við honum, tegna tess, at hann helt seg í hesum máli hava eina javnaðarmanna stöðu. Vit eru javnaðarmenn, og taka sjálvsagt javnaðarmanna stöðu. Tó eri eg, sum javnaðarmaður, ikki samdur við harra J. H. Poulsen í hansara javnaðarstöðu. Men tá ið eg eri yvirbevístur um, at hansara stöða er javnaðarmanna stöða, tá skal eg fylgja henni, men ikki fyrr. Tað ber væl til at vera javnaðarmaður, og tó siggja orðvísu uppá henda fylgiggjandi spurning enn J. H. Poulsen.

Roknskapurin fyrí havnina á Tvoroyri hevur verið nógvi kritiseraður. Eg eri sóknarstjórnarlimur, men eri ikki í havna-nevndini, og kann tí illa tala við um sjálvan roknskapin. Men

Lýsing.

Hin gamla ljósstöðan (Benzin-gass) á bróstsjúkrahúsinum í Hóydølum er til solú.

Nærri frágreiðing fæst frá nevndarformanni Nyholm De-bess, Tórshavn. Hann, ið ættar at geva boð, kann senda tilfikt til formannin; men áður byrjan septemb. mánaða í ár.

Tá ið talan er um, at sóknarstýrið hevur fingið pening frá havna-kassanum, so er nakað rætt í tí, men hesin peningur er aftur góldin. Havnin hevur latið bygt kólhus, ið gevur væl av peningi í leigu.

Tá ið havnalógin kom í gildi her á landi, var ein hovudstreyt fyrí allari havna-bygging, at staturin skuldi lata 1/5 og kommunan 1/5. Føroya Løgting skuldi vera garantur. Garantur í hesum fori er ikki tað sama sum, at lógtingið skuldi yvirtaka havnina, sósíjót sum hon bar seg, men fyrst um viðurskiptini skuldi gerast so, at kommunurnar fóru á húsagang.

Tá ið kommunurnar eru farnar í lag við at gera havnir, og bundið seg við at lata 1/5, so er alt hetta gjort út frá tí sjónar-miði, at henda fyrítøkan skuldi gerast eitt «aktivt» hjá sóknini, eitt aktivt sum verður roknað við, og tað skuldi eisini verið ein heilt góður postur, um rætt var av stað farið. Hetta er greið stöða. Fólkið gekk undir treytirnar og ábyrgdina, og sjálvsagt má fólkið hava rættin yvir hesum fyrítøkum.

At lógtingið, har slíkar havnir geva undirskot, men kortini eru torvuligar, stýðar bæði havna-bygging og hjálpar til at bera aðrar útreiðslur, ið standa av slíkum fyrítøkum, er sjálvsagt. At havnir, ið eru kommunal ogn og standa seg, skulu beinvegis bera uppí binar havnir, ið ikki standa seg, er heldur ikki rættvíst. Væl er tað soleiðis, at javnaðarmenn hava fremst á sínu stevnuskrá: at samfelagnum skulu ognast «produktionsmidlarnar», og tað er sjálvsagt henda reglan í stevnuskrá javnaðarmanna, ið harri J. H. Poulsen sipaði til, tá ið hann framsetti sitt uppskot, ið hevur fingið hann til at undirstrika, at hann var javnaðarmaður.

Tað er javnaðarmanna stöða, at fyrítøkur, ið gerast felags fyrí alt landið, so at landið sum heild er beinleiðis interesserað í teimum, verða landsins ogn. Her á landi verður tað lógtingið, t. e. hitt almenna. Tað er rein javnaðarmanna hugsan. Men at hitt almenna hevur í ognum og fyriskipan allar slíkar fyrítøkur, verður frá javnaðarmanna sjónar-miðið skipað í tveimum, soleiðis at ein grein verður at falla innanfyri tað kommunala og annað innanfyri landsheildina. Landið yvirtekur tað, ið lands-felags er, har allar lands íbúgv-ara interessur motast. Javnaðarmenn siggja eina styrki í tí, at sóknarstýrini sum nógvi sjálvstýri sum móguligt. Kommunarnar eigur at fáa so mikið burtur úr sínum fyrítøkum sum gjorligt, og kommunan er eisini hitt almenna, um í minni muni.

Nú er spurningurin, um lógtingið eigur at yvirtaka havnina á Tvoroyri, og samstundis má tað spyrjast, um tað er eftir hugsjónum javnaðarmanna. Er ein landslutur so illa stillaður, at honum tørvar hjálp, so hevur hann fullan rætt til at kreiva stuðning frá sjálvum